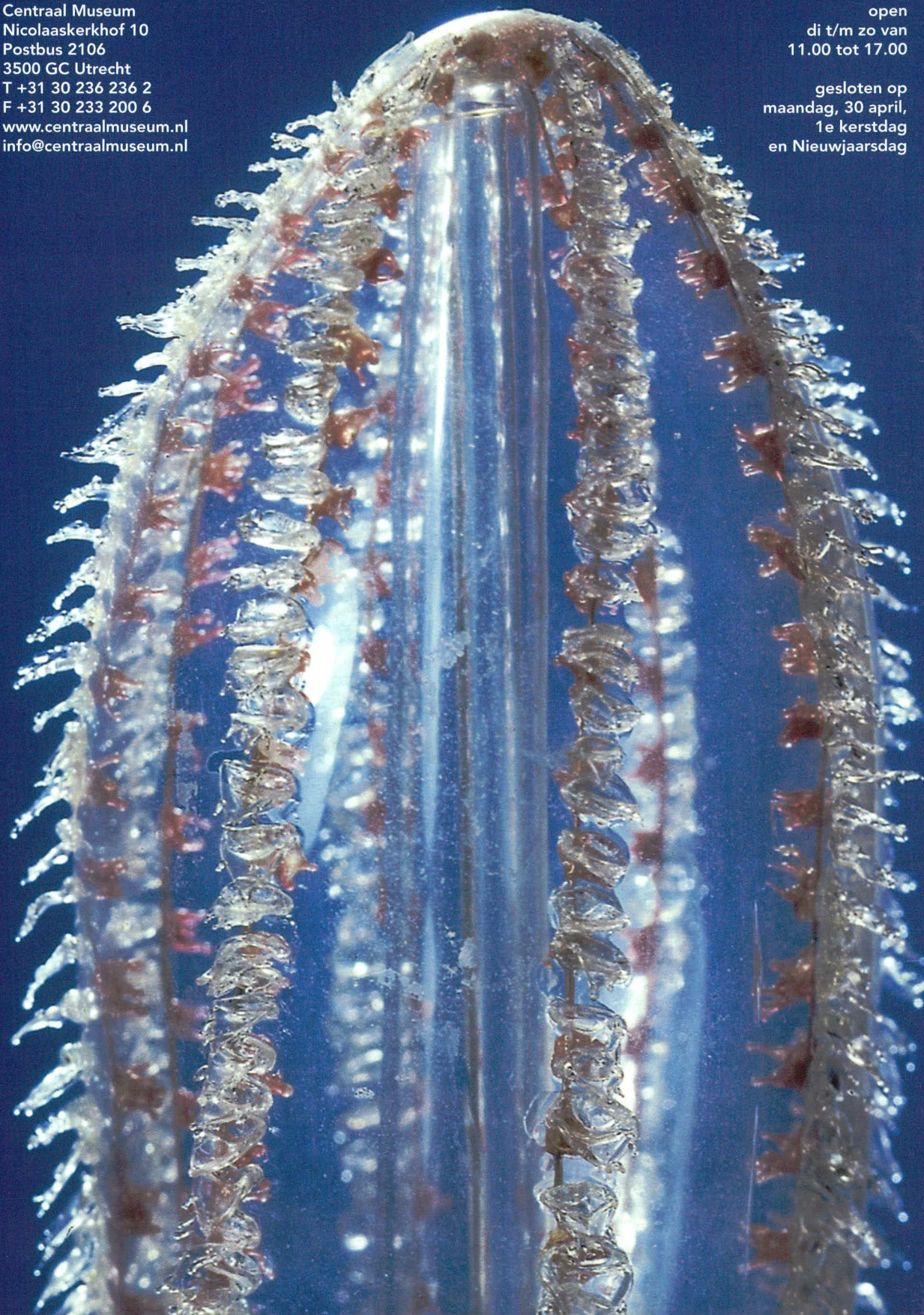

Centraal Museum
Nicolaaskerkhof 10
Postbus 2106
3500 GC Utrecht
T +31 30 236 236 2
F +31 30 233 200 6
www.centraalmuseum.nl
info@centraalmuseum.nl

open
di t/m zo van
11.00 tot 17.00

gesloten op
maandag, 30 april,
1e kerstdag
en Nieuwjaarsdag

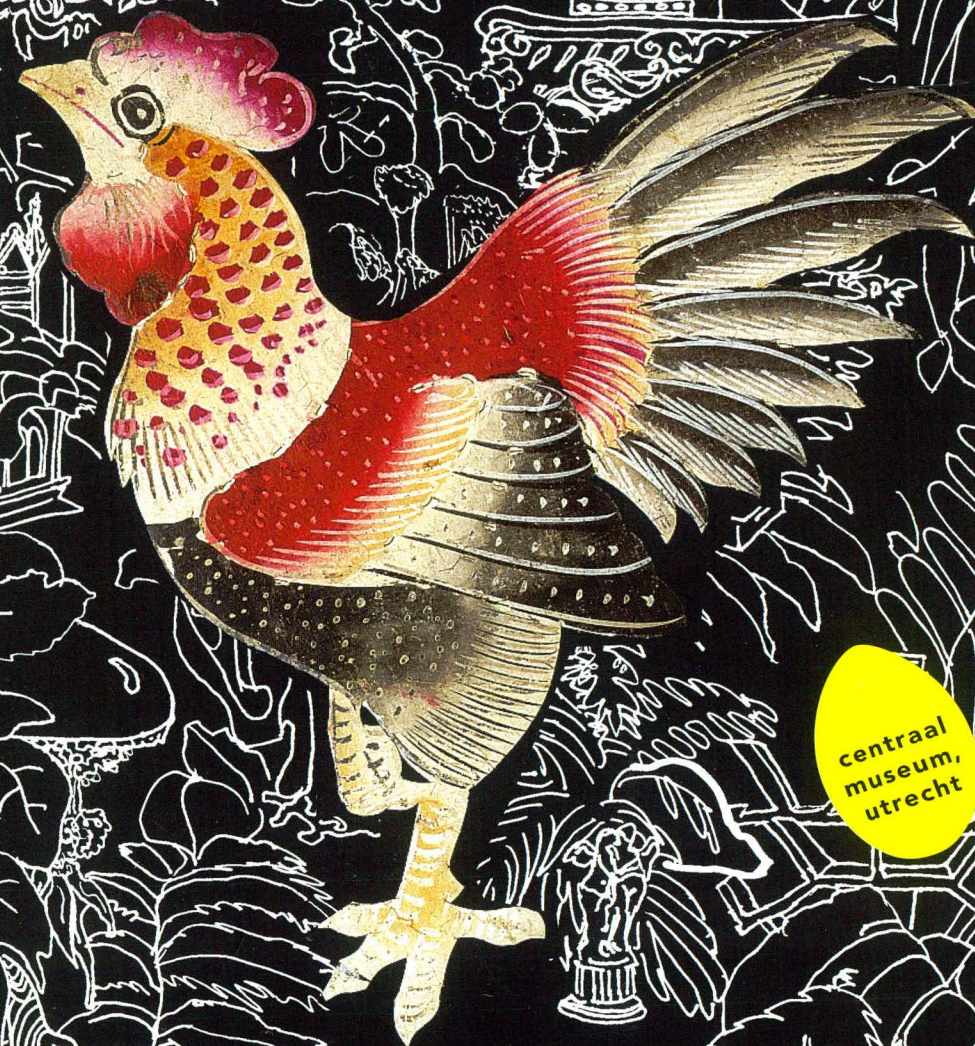

27 september - 4 januari 2004

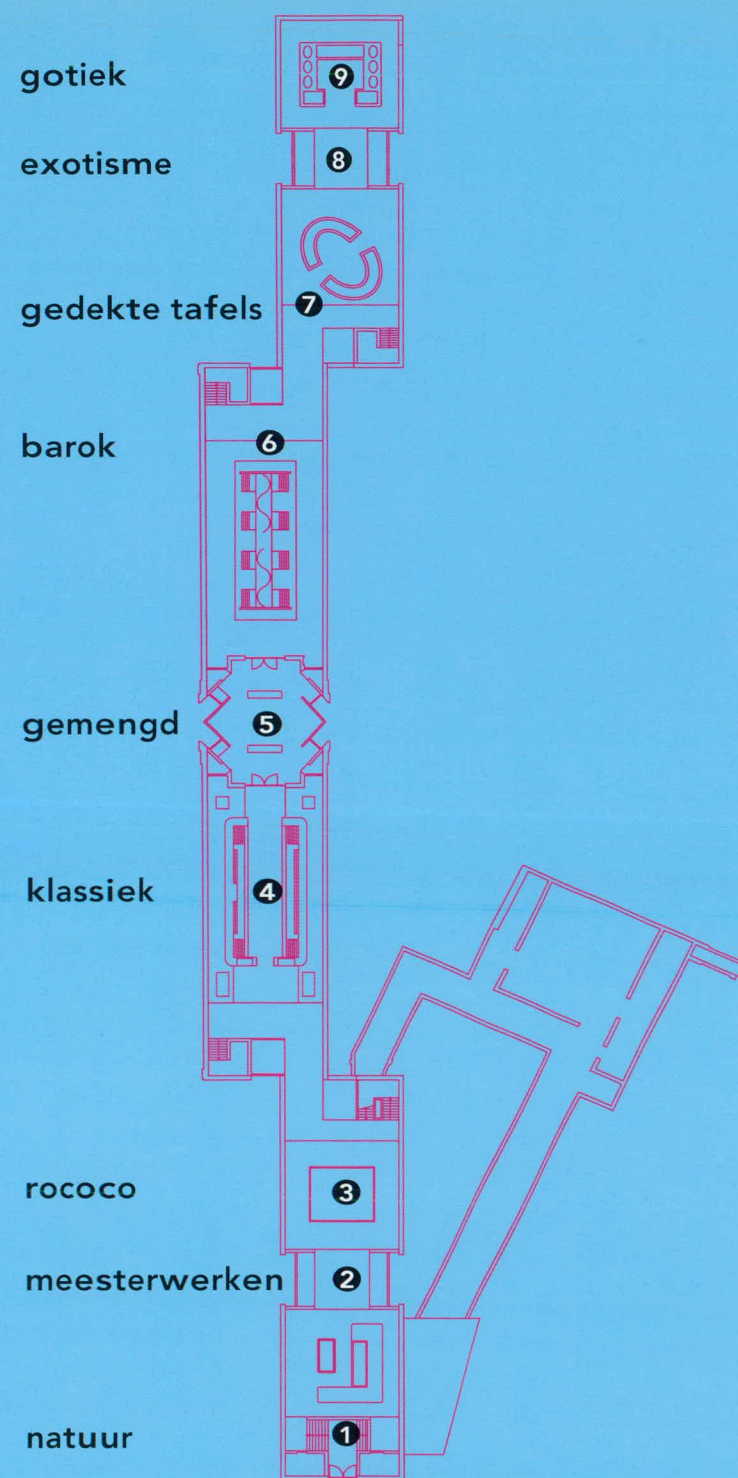
Neo

kijkwijzer
voortgezet
onderwijs

Stap in de wereld van NEO

centraal
museum,
utrecht

Plattegrond Neo in de stallen

Dit boekje is gemaakt voor leerlingen van het voortgezet onderwijs en hoort bij de tentoonstelling Neo. Te zien van 27 september 2003 t/m 4 januari 2004 in het Centraal Museum.

Tekst: Wendelmoed van Beusekom
Educatie, Centraal Museum,
Utrecht

Vormgeving: Michaela Braun,
Thonik, Amsterdam

Fotoverantwoording
Foto's & copyright Centraal
Museum, Utrecht

m.u.v.: Gedekte tafels: © Forte
Uitgevers, Utrecht. Fotografie:
Jennie Schotman fotografie.
Neo meesterwerken: Venus,
Salvador Dalí, © Museum Boijmans
van Beuningen, Rotterdam

Neo in de stallen is gemaakt door:
Frans Haks: gastconservator en
tentoonstellingsregie
Johan Ambaum: research

Anne van der Zwaag: research en
assistentie Frans Haks
Peter Struycken: ontwerp licht en
kleur
Eurogenie Management bv: ontwerp
en uitvoering lichtstelsel
Prodelight, Joep Vermeulen:
uitlichting objecten
UN Studio, Ben van Berkel en
Caroline Bos met Boudewijn Rosman,
Machteld Kors, Igor Kebel:
tentoonstellingsarchitectuur

Neo is mogelijk gemaakt door
Douwe Egberts in het kader van zijn
250 jarig jubileum

Neo is geïnitieerd en georganiseerd
door het Centraal Museum als derde
in een reeks van tentoonstellingen
over mode en wooncultuur. Overal in
het museum vindt u presentaties die
bij het Neoprogramma horen.

Raadpleeg voor een overzicht de ten-
toonstellingswijzer of vraag ernaar in
de museumhal.

KOM BINNEN IN DE WERELD VAN NEO !

De gothic-look gecombineerd met punk? Van een oude fiets een nieuwe maken met behulp van een spuitbus? De theme-song van Sensation gemaakt met een sample van Beethoven? Kelly Osbourne een Madonna wannabe? Het kan allemaal. NEO is overal en dat al 250 jaar.....

ke zuil die een kandelaar wordt en zo een nieuwe, NEO-functie krijgt. Maar wanneer is iets nou NEO? Waar komen de NEO-stijlen vandaan? En is een NEO-kunstwerk nog wel origineel? Waarom gebruiken kunstenaars en ontwerpers NEOstijlen? Waar zie je NEO in terug? Waarom hebben mensen NEO spullen in huis?

Deze kijkwijzer helpt je bij het vormen van een beeld bij NEO vroeger en NEO nu.

NEO is kort gezegd: het hergebruiken, herinterpreteren en herontdekken van bestaande stijlen en kunstwerken. Bijvoorbeeld het imiteren van een meesterwerk of inspiratie halen uit een stijl uit het verleden. Ook kunstwerken die van functie veranderen zijn NEO. Neem een klassie-

Neem ook een kijkje bij de andere Neo-tentoonstellingen in het museum!

Veel succes!

ZAAL I

NEO NATUUR

VAN LEVENDE AAP TOT KUNSTVOGEL

Wat zie je allemaal in deze ruimte?

Waar zijn die objecten van gemaakt?

Door de handel met verre landen worden in de 18e eeuw veel exotische dieren naar het westen gebracht. Vorsten en andere rijken halen deze dieren in huis. Al gauw zie je in veel sjeke ontvangstkamers mooie vogelkooien met tropische vogels en ontstaan in de huizen van vorsten echte mini-dierentuinen. Mensen met minder geld willen dit natuurlijk ook wel en al snel maken fabrieken de eerste dierenbeeldjes van glas en porselein. Met deze imitaties van dieren en planten, neo-natuur!, kan iedereen de natuur in huis halen.

Vader en zoon Blaschka maken in de tweede helft van de 19e eeuw een reeks glazen modellen van zeedieren. Deze imitatiezeedieren maken ze aan de hand van prenten, tekeningen en levende voorbeelden in aquaria. De imitaties zien er zo precies uit dat universiteiten ze gebruiken voor onderwijs en onderzoek.

Wordt de natuur ook nog op andere manieren in huis gehaald? Kun je daar een voorbeeld van geven?

Kun je uitleggen waarom al deze natuurobjecten NEO zijn?

Welke objecten vind je er het meest natuurgetroouw uit zien?

Je ziet hier een kunstgrasmatje met kunstbloemen. Waarom zouden mensen dit kopen?

Notities

ZAAL 9

NEO GOTIEK

NIEC ALLEEN VOOR IN DE KERK (DAAR OOK VOOR CHUIS!

In de middeleeuwen is de kerk voor veel mensen heel erg belangrijk. De katholieke kerk bepaald een groot deel van het leven en de 'gotische' stijl die hierbij hoort zie je overal. Vandaag de dag is de kerk veel minder machtig: tegenwoordig zijn er ook veel mensen die niet meer naar de kerk gaan. Dat was in de middeleeuwen niet voor te stellen!

In de 18e en 19e eeuw leeft de middeleeuwse, gotische stijl weer op. Op veel plaatsen worden gebouwen en objecten in neogotische trant gemaakt. Verschil is dat de objecten niet meer persé een kerkelijke functie hoeven te hebben. Ook voor stations en alledaagse dingen zoals tafels wordt de stijl gebruikt. Deze stijl is vooral te herkennen aan het gebruik van spitsbogen. Spitsbogen zijn bogen die niet een ronde maar een spitse bovenkant hebben!

Dit sfeerlicht met als afbeelding 'Maria met kind' is een typisch voorbeeld van neo-gotiek van de 21ste eeuw!

Zoek in deze zaal twee neo-gotische objecten waarin spitsbogen verwerkt zijn; één met 'religieuze' functie en één neo-gotisch object met een alledaagse functie:

Neo Meesterwerken ZAAL 2

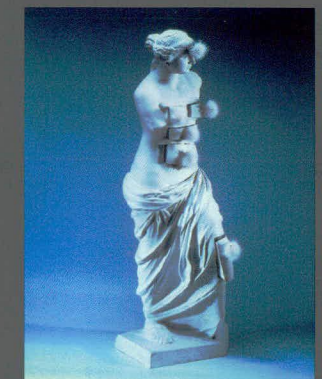
Van inspiratie tot na-aperij

Venus van Carel Visser

Venus van Milo

Venus van Salvador Dali

Vergelijk in de zaal de Venus van Carel Visser met de Venus van Dalí en met de exacte kopie van de oorspronkelijke Venus van Milo. Wat zijn de overeenkomsten en wat zijn de verschillen?

Welke versie spreekt jou het meeste aan en waarom?

Het fruit dat Visser heeft gebruikt ziet er net echt uit. Waarom zou Visser zulke echt uitziende fruitafbeeldingen gebruikt hebben voor deze collage?

Kun je uitleggen waarom Carel Visser een neo-kunstenaar is?

Vroeger werkten kunstenaars vaak in opdracht van rijke mensen die graag een exacte kopie van een meesterwerk in huis wilden hebben. Tegenwoordig werken veel kunstenaars voor zichzelf: ze hoeven geen rekening te houden met de wensen van hun klanten. Hun doel is niet om het meesterwerk zo gedetailleerd mogelijk na te maken, maar eerder om er een eigen visie op te geven.

Carel Visser is een voorbeeld van een hedendaagse kunstenaar die zich door een meesterwerk heeft laten inspireren. Hij verknijpt museumaffiches waarop de Venus van Dalí is afgebeeld en maakt er een collage van. Hier voegt hij afbeeldingen van fruit uit reclamefolders aan toe en klaar is zijn kunstwerk.

ZAAL 3

Neo Rococo

Schelpen, romantiek, krullen en tierelantijnen...

Wie kent niet die sprookjesachtige Sissi, keizerin van Oostenrijk, met haar mooie jurken en haar knappe man?

In de films over de 19e eeuwse Sissi zie je kastelen waar grote feesten worden gehouden met alle pracht en praal die erbij hoort. De kleurrijke versieringen, met veel krullen en liefelijke afbeeldingen die je daarin ziet, zijn geïnspireerd op de 18e eeuwse kunststijl rococo.

Kijk eens goed rond in deze zaal. Noem drie stijlkenmerken die je hier ziet, waaraan je de neo-rococo kunt herkennen.

.....

.....

.....

.....

In de 19e eeuw komt het rococo weer in. De neo-rococo komt vooral voor in de mode, interieurs en meubelkunst. Door de opkomst van de industrialisatie wordt de stijl verder verspreid. De neo-rococomebels zijn meestal gemaakt van gietijzer, papier-maché en hout en worden soms in grote oplage geproduceerd.

Op de foto zie je elfjesglazen die je tegenwoordig kunt kopen in de winkel. Vind je dit neo-rococo of kitsch? Waarom?

.....

.....

.....

.....

Wat zijn de overeenkomsten tussen de elfjesglazen en de objecten in de zaal?

.....

.....

.....

.....

EXOTISME

ZAAL 8

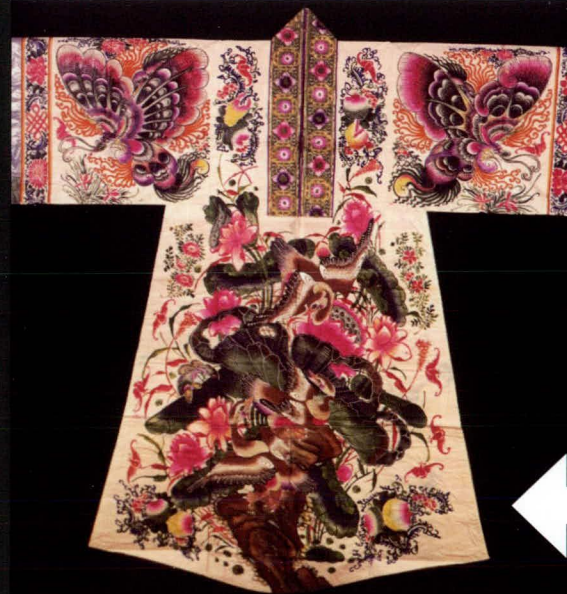
VREEMDE INVLOEDEN

In wat voor objecten kun je tegenwoordig exotische invloeden terugvinden?

.....

.....

.....

Al in de 17e eeuw hebben exotische landen (zoals China en Japan) invloed op de westerse kunst, doordat westerlingen veel handelen met die landen. In de eeuwen daarna worden veel oosterse spullen naar het westen gebracht. Al snel gaan slimme westerse kunstenaars deze spullen namaken. Soms heel precies maar soms ook helemaal niet!

Wat voor objecten zie je als je de zaal bekijkt? Lijken dit op het eerste gezicht originelen of imitaties?

.....

.....

.....

Dit soort objecten worden al eeuwenlang gebruikt bij rituele gebeurtenissen, zoals begravenissen.

Je ziet hier niet zomaar een kledingstuk, maar een Chinees kostuum. Deze kostuums worden van papier gemaakt en meegegeven aan de overledene tijdens de begrafenis. Ze geven ook papieren schoenen, huizen en geld mee zodat je in het hiernamaals niet zonder komt te zitten! Deze vaak prachtig gedecoreerde voorwerpen worden aangeduid met de term 'celestial art'.

Maken we in Nederland ook objecten om aan overleden mensen mee te geven? Zo ja, wat dan?

.....

.....

.....

.....

Op deze foto zie je een voorbeeld van zo'n object. Bij de Chinese toko te krijgen: een overdadig gedecoreerde waaier. Je moet er maar van houden!

ZAAL 7 Gedekte Tafels

Met je handen of met sjiek bestek?

→ In deze zaal zie je twee gedekte tafels die afkomstig zijn uit het bezit van de Duitse keizer Wilhelm II. Deze tafels zijn in contrasterende stijlen gedekt. De ene tafel is neo-rococo en de andere tafel is gedekt in neoclassicistische stijl.

→ Om de status en het aanzien van de vorsten te benadrukken, is de gehele hofcultuur vol luxe. Zo ook de maaltijd, die geldt als het hoogtepunt van al het vorstelijk vertoon. De 'zilveren' neo-rococo tafel is gebruikt voor de viering van het huwelijk van Wilhelm II en in die tijd stond de hele tafel vol met rijk gevulde schalen met allerlei soorten voedsel.

→ Voor 1600 hebben de mensen weinig afwas! Ze gebruiken een bord en heel soms een mes, maar meestal eten ze met de handen. Aan het eind van de 17e eeuw krijgen de mensen betere tafelmanieren en wordt er met bestek gegeten. Vanaf dan dekken rijke mensen hun tafel met hele dure serviezen! Tegenwoordig zijn het niet alleen de rijken die hun tafel mooi dekken.

→ Op deze foto zie je een voorbeeld van een feestelijk gedekte tafel met zelfgemaakte tafeldecoraties. Misschien een inspiratiebron voor thuis?

→ Waaraan kun je zien dat de ene tafel neo-rococo is en de ander neoclassicistisch?

.....

.....

.....

.....

→ Waarom zou de keizer juist de stijlen neo-rococo en neoclassicisme gebruikt hebben?

.....

.....

.....

.....

Op welke dagen wordt bij jou thuis de tafel mooi gedekt?

.....

.....

.....

.....

Wat voor eigentijdse tafeldecoraties kan je bedenken?

.....

.....

.....

.....

NEO KLASSIEK ZAAL 4

HELDERHEID, KWALITEIT EN MACHTSVERTOON...GOED VOOR JE STATUS!

Ga in het midden van de zaal op de grond liggen en kijk eens goed om je heen.
(Niet allemaal tegelijk!)

Verbeeld je je het nou of lig je echt tussen gebouwen? De makers van de tentoonstelling hebben een grapje bedacht: door de praalkasten (jaja, dat zijn het!) op hoge sokkels te plaatsen, lijkt het net of het gevels zijn van klassieke gebouwen.

→ Waaraan kan je zien dat het verkleinde gevels van klassieke gebouwen zijn?

.....

.....

.....

Aan het eind van de 18e eeuw herleeft de klassieke stijl in het neoclassicisme. Deze stijl zet zich af tegen de barok en het rococo. Vormen worden weer duidelijk, helder en klassiek. Met klassiek wordt de stijl van de Klassieken bedoeld, de Grieken en de Romeinen, zo'n 2500 jaar geleden.

→ Gebouwen die kasten worden: dit noemen we **functieverandering**.

Zie je deze 'functieverandering' ook op andere plekken in de zaal en in de tentoonstelling?

.....

.....

.....

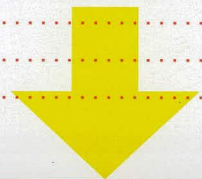
In de 18e eeuw begint porseleingigant Wedgwood met het maken van servies geïnspireerd op de Klassieke Oudheid. Servies van Wedgwood is nog steeds te krijgen maar nu is het alleen betaalbaar omdat het in grote oplage wordt geproduceerd. Kijk maar eens thuis in de kast! Er zijn zelfs neo-versies van Wedgwood op de markt, die nog goedkoper zijn dan het origineel.

→ Kijk maar naar het plaatje. Waarom is dit dubbel-neo?

.....

.....

.....

ZAAL 5

GEMENGD

kameleontische kunstenaars

Kameleontische kunstenaars bewegen zich als kameleons door verschillende periodes en kunststromingen en pikken her en der wat, om daarmee vervolgens een eigen stijl of nieuw kunstwerk te maken. Deze werkwijze wordt met een duur woord ook wel 'eclectisme' genoemd.

Waarom komen de kameleontische kunstenaars voor in deze tentoonstelling?

Zoek een kunstwerk uit (mag ook uit andere zaal) dat volgens jou 'kameleontisch' is

Een goed voorbeeld van een kameleontische kunstenaar is Alessandro Mendini. Hij heeft zich beziggehouden met architectuur, schilder- en tekenkunst, typografie, meubelen, gebruiksvoorwerpen, kleding, sieraden, muziek, decors en performances en put daarbij voortdurend inspiratie uit het verleden.

Waarom zou Mendini dit doen?

In het kunstwerk van Mendini, in deze zaal, zie je grote koppen. Deze koppen zijn gebaseerd op gigantische beelden die op Paaseiland staan. Deze beelden zijn heel mysterieus, want het is niet duidelijk wanneer en waar ze zijn gemaakt. Mendini zette de beelden in een opstelling die hij ontleende aan een leger terracotta soldaten dat in China is opgegraven. De kleuren van de beelden zijn afgeleid van werk van de kunstenaar Kazimir Malevich.

Hoeveel keer neo bevat dit kunstwerk?

Madonna is tegenwoordig het beste voorbeeld van een kameleontische kunstenaar in de muziekwereld. Soms lijkt ze op Marilyn Monroe, soms op de Heilige Maagd Maria!

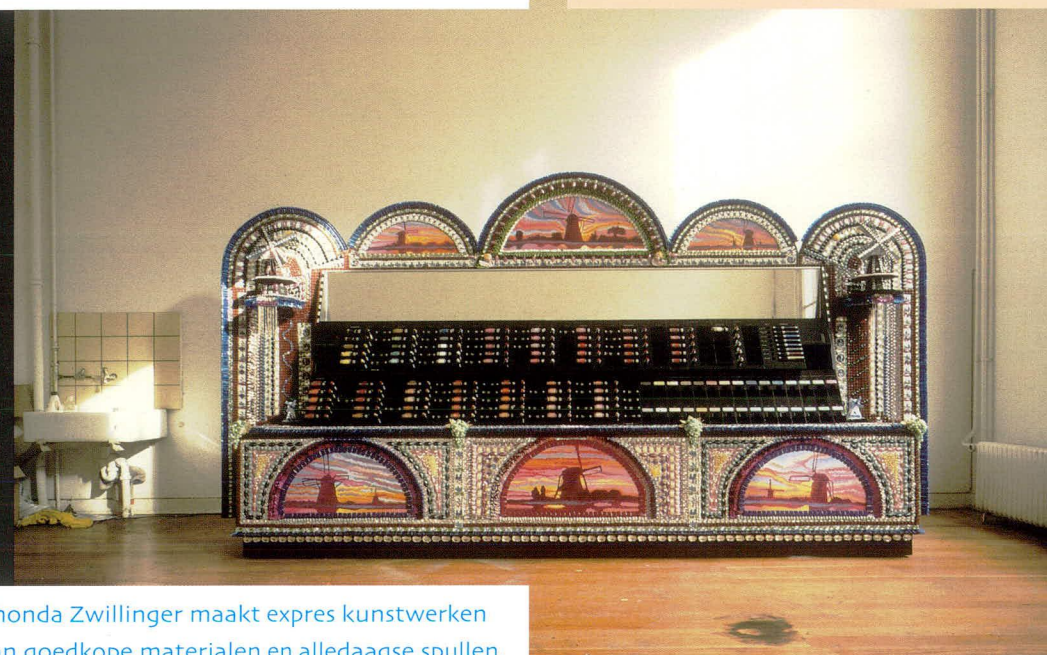
Neo Barok

ZAAL 6

Overvloed en overdaad, iets voor jou?

Misschien past deze make-up tafel van kunstenaar Rhonda Zwillinger (1950) wel in jouw kamer! Van welke materialen is deze make-up tafel gemaakt?

Best een druk meubel, vind je niet? En dat is nou typisch een kenmerk van barok. Het is een 17e eeuwse stijl vol overdadige versiering en decoratie, die tot vandaag de dag verschillende malen terugkomt in de architectuur, interieurontwerpen en beeldende kunst.

Rhonda Zwillinger maakt expres kunstwerken van goedkope materialen en alledaagse spullen. Ze wil dat mensen nadenken over wat kunst is en wat niet, en wat mooi en wat lelijk is. Vind je het meubel van Zwillinger mooi of lelijk? Waarom?

Het meubel van Zwillinger is 20e eeuws en verschilt erg met de andere meubels in deze zaal. Toch zijn ze allemaal geïnspireerd door de barok. Kun je een aantal verschillen en overeenkomsten noemen?

Mooie hanglamp, niet? Nog steeds zie je neo-barok in ons interieur, kijk maar naar deze foto links. Is dit nou kunst of kitsch? Zeg jij het maar:

